

Utrikesutskottets yttrande

1976/77: 4 y

med anledning av prop. 1976/77:83 i vad avser svenskt medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) m. m. jämte motioner

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 29 mars 1977 beslutat bereda utrikesutskottet tillfälle att avge yttrande över propositionen 1976/77:83 om exportfrämjande åtgärder avseende u-länder jämte i anslutning därtill väckta motioner. Utrikesutskottet begränsar sig i det följande till det förslag i nämnda proposition som avser svenskt medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) samt de motioner eller motionsyrkanden som har samband med detta förslag.

Propositionen (s. 15–20, 33–34, 40–44)

Riksdagen föreslås i propositionen dels bemyndiga regeringen att sluta avtal med Interamerikanska utvecklingsbanken om svenskt medlemskap och att därvid göra åtaganden om garantikapital, dels till Bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

Till grund för förslagen härom ligger en under åren 1975–1976 inom handelsdepartementet utarbetad promemoria (Ds H 1976:5), benämnd Ökade insatser för svensk export till u-länder, som därefter remissbehandlats. I propositionen ges en närmare redogörelse för departementspromemorians olika förslag och de remissyttranden som avgetts häröver.

IDB inrättades år 1959. Banken har till uppgift att bidra till en ökad ekonomisk utveckling i de latinamerikanska medlemsländerna. F. n. är inom regionen 22 latinamerikanska länder samt USA och Canada medlemmar i banken. Till följd av nya regler för medlemskap och upphandling har under det senaste året tolv icke-regionala länder blivit medlemmar i banken, nämligen Belgien, Danmark, Frankrike, Israel, Japan, Jugoslavien, Nederländerna, Spanien, Schweiz, Storbritannien, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike. Därutöver väntas Italien inom kort vidta erforderliga åtgärder för medlemskap. Finland har också ansökt om medlemskap.

Till följd av de nya upphandlingsregler som trädde i kraft den 9 juli 1976 är upphandlingen för projekt som helt eller delvis finansieras genom medel från IDB numera begränsad till bankens medlemsländer. De nya upphandlingsreglerna gör att svenska företag inte kan delta i konkurrens om utvecklingsprojekt finansierade av banken.

De projekt som stöds av IDB finansieras normalt till en del av IDB och i övrigt av andra finansieringsinstitut. Genom att svenska företag inte får

delta i upphandling till IDB-stödda projekt torde de i praktiken utestängas från en marknad omfattande inte bara av banken beviljade lån utan även den betydande kompletterande lokala finansieringen. Enligt Sveriges exportråd beräknas IDB under åren 1977-1979 bidra med drygt 20 miljarder kr. till projekt vars totala värde väntas uppgå till över 65 miljarder kr.

Latinamerika är traditionellt en viktig exportmarknad för svenska företag. Många av de projekt som finansieras av IDB ligger inom sektorer där svenska företag har goda möjligheter att göra sig gällande. Det gäller särskilt industrier, gruvor, elkraft, transporter och kommunikationer (inkl. tele).

Vid leverans till IDB-finansierade projekt erhåller företagen kontant betalning. För att få andra motsvarande beställningar måste företagen erbjuda dyrbara, delvis subventionerade långa krediter på upp till tio år. För svensk export har medverkan i ett IDB-projekt ofta ett stort referensvärde och kan medföra beställningar även till andra projekt i samma land. Utrustning som har inköpts till av IDB finansierade projekt som kraftverk och teleanläggningar blir ofta standardbildande.

När det gäller utlåning från bankens ordinarie kapital tas beslut med enkel röstmajoritet i styrelsen. De latinamerikanska länderna, som svarat för större delen av kapitaltillskottet, har majoritet i styrelsen (54 %). Däremot kräver beslut om verksamheten under specialfonden 2/3 majoritet, vilket betyder att USA, som har 40 % av rösterna, ensamt kan fälla förslag om användning av specialfondmedel. Samma regel innebär dock att USA inte ensamt kan genomdriva ett förslag.

Vad gäller USA:s inflytande i banken har Sverige haft invändningar mot det för en internationell organisation unika förhållandet att ett enda i-land, även efter utvidgningen av medlemskretsen med de icke-regionala länderna, ensamt kan utöva vetorätt över beslut om utlåning från specialfonden. Röstbestämmelserna får dock ses mot bakgrund av att USA hittills ensamt svarat för 69 % av bidragen till specialfonden. En ökning av bidragen till specialfonden, vilken delvis redan är beslutad, bör medföra att USA:s andel i fonden sjunker. Även om USA formellt har ett stort inflytande i banken fattas beslut i praktiken i samförstånd mellan en vid krets av medlemmar. Genom att medlemskretsen vidgas innebär detta att mer mångfasetterade synpunkter kommer att påverka verksamheten.

Det har tidigare inte funnits anledning pröva Sveriges inställning till IDB ur exportfrämjande synpunkt, utan övervägandena har i stället grundats på i huvudsak biståndspolitiska skäl. Med hänsyn till de verkningar som ett avstående från medlemskap numera torde få för svensk export är det, framhålls det i departementspromemorian, nu befogat att pröva frågan om medlemskap från andra än biståndspolitiska synpunkter. I promemorian föreslås därför att Sverige av exportskäl skall söka medlemskap i IDB.

Några organisationer som yttrat sig i denna fråga avstyrker svensk anslutning av politiska skäl. Ett svenskt medlemskap i IDB skulle enligt dem innebära att Sverige indirekt skulle stödja reaktionära regimer i Latinamerika.

Med anledning härav framhålls i propositionen att Sverige dock bedriver utrikeshandel med ett avsevärt antal länder som måste bedömas ha ett styrelseskick som i hög grad avviker från vårt eget. Genom exportkreditgarantier och på andra sätt ger vi för övrigt ett betydande stöd åt exporten även till sådana länder. Ett svenskt deltagande i IDB i syfte att främja svensk export kan således inte ses som ett ställningstagande till skilda regimer i Latinamerika. Regeringen har i en rad sammanhang tagit entydigt avstånd från politiskt och socialt förtryck och gett sitt stöd åt frihetssträvanden.

Det bör enligt propositionen vara en naturlig strävan för Sverige som medlem av IDB att eftersträva en ändring av röstningsreglerna samt söka påverka bankens utlåningspolitik på sådant sätt att denna främjar en ekonomisk och social utjämning i låntagarländerna. Det ter sig självklart att vi löpande prövar vår ställning i IDB genom att mycket noga följa utvecklingen.

Av de västeuropeiska industriländerna är nu i det närmaste alla utom Sverige och Norge medlemmar eller på väg att förhandla om medlemskap i IDB.

Vad Sverige kommer att behöva betala till IDB i form av medlemsbidrag avgörs genom förhandling. Storleken av det belopp Sverige behöver inbetala till IDB kan sålunda på detta stadium ej exakt anges även om andra länders insatser ger viss ledning vid en sådan bedömning.

Om Sverige efter en förhandling skulle förbinda sig till en andel av exempelvis 80 milj. kr., vilket ungefär motsvarar Nederländernas andel, skulle ca hälften därav utgöra bidrag till bankens ordinarie kapital. Av det bidraget skulle endast en mindre del inbetalas och resten utgöra garantikapital. Andra hälften skulle utgöra bidrag till bankens specialfond som i hög grad används till lån till regionens mindre utvecklade länder på mjuka villkor. Bidragen skulle enligt departementspromemorian troligen erläggas i lika rater fördelade på tre år men till fullo kontant betalas först under loppet av ytterligare fyra år.

Enligt propositionen utgör dessa utbetalningar dock inget mått på de årliga kostnaderna för medlemskap i IDB. Kostnaderna utgörs i stället av den ränteförlust man gör på insatskapitalet. Någon ränta på detta kapital utbetalas nämligen inte. Med samma räknasätt som förut kan den årliga ränteförlusten uppskattas till 5 milj. kr. Enligt propositionen är en kostnad av denna storleksordning motiverad med hänsyn till de stora fördelar som medlemskap i banken erbjuder svensk export och sysselsättning.

Inbetalningarna till IDB kan förutses falla under ett antal budgetår. För budgetåret 1977/78 beräknas 6 milj. kr. Förhandlingarna om medlemskapets villkor kan leda till en periodisering som ändrar storleken på detta belopp, varför medlen bör beräknas som ett förslagsanslag. Därutöver kommer Sverige att behöva lämna garantier för ett kapital motsvarande den del av Sveriges bidrag till bankens ordinarie kapital som inte erläggs kontant.

Motioner

Utskottet har i detta sammanhang behandlat

dels motionen 1976/77:1463 av herr Gahrton (fp) och fru Bernström (fp), vari hemställs

1. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om bemyndigande att sluta avtal med IDB om svenskt medlemskap och därvid göra åtaganden i fråga om garantikapital,
2. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att till Bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.,

dels motionen 1976/77:1488 av herrar Hagel (-) och Lövenborg (-), vari föreslås

att riksdagen avslår regeringens förslag i propositionen 1976/77:83 om att förhandla och ingå avtal om medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB),

dels motionen 1976/77:1489 av herr Palme m. fl. (s), såvitt avser yrkandena 1 och 2, nämligen

1. att riksdagen avslår regeringens begäran om bemyndigande att sluta avtal med Interamerikanska utvecklingsbanken om svenskt medlemskap och därvid göra åtaganden i fråga om garantikapital,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken för budgetåret 1977/78 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.,

dels motionen 1976/77:1490 av herr Werner m. fl. (vpk), såvitt avser yrkandet 1, nämligen att riksdagen beslutar

1. att avslå förslaget att regeringen skall bemyndigas sluta avtal med Interamerikanska utvecklingsbanken om svenskt medlemskap och därvid göra åtaganden om garantikapital.

Gemensamt för motionerna 1463, 1488, 1489 och 1490 är att de alla avstyrker regeringens förslag att Sverige skall söka medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB).

I motionen 1463 betecknas det handelspolitiska värdet av medlemskap i IDB som högst osäkert. Motionärerna finner vidare att ett svenskt medlemskap på ett olyckligt sätt skulle stå i konflikt med uttalade biståndspolitiska målsättningar. Förhandlingar om eventuellt medlemskap bör således inte upptas förrän biståndspolitiska utredningens och exportfinansieringsutredningens betänkanden har lagts fram och remissbehandlats. Vid den tidpunkten bör också en säkrare bedömning av eventuella förändringar i den i sammanhanget aktuella utrikespolitiska situationen bli möjlig, framhålls det i motionen.

I motionen 1488 hävdas bl. a. att IDB är ett viktigt instrument för USA:s utrikespolitik samt att ett medlemskap i IDB är direkt riktat mot de latinamerikanska folken och mot arbetarklassen. Det skulle endast gagna de internationella och svenska monopolens imperialistiska politik i Latinamerika.

I motionen 1489 framhålls att regeringsförslaget grundas på överdrivna exportförväntningar. Dessa ställs mot en angiven kostnad för svenskt inträde som inte torde motsvara mer än en tredjedel av den verkliga årskostnaden. Framför allt måste dock enligt motionen 1489 hänsyn tas till de utrikespolitiska aspekterna. En svensk anslutning till IDB kan inte ses som en rent handelspolitisk fråga. Det är här fråga om att Sverige som nation skulle aktivt ansluta sig till en internationell organisation. Svensk medverkan i en sådan internationell organisation bör bygga på en vilja att stödja organisationens verksamhet. Ett svenskt medlemskap i IDB skulle enligt motionärerna strida mot de värderingar som hittills varit vägledande för vår utrikes- och utlandspolitik. Huvuddelen av bankens resurser går till militärdiktaturer och andra förtryckarregimer i Latinamerika. Starka utrikespolitiska skäl talar sålunda mot ett svenskt medlemskap i IDB, framhålls det i motionen.

I motionen 1490 hävdas att bankens uppbyggnad är djupt odemokratisk och att dess utlåningspolitik på många punkter avviker från viktiga svenska utrikes- och biståndspolitiska mål. Bankens lån går till projekt, som uteslutande gynnar de multinationella bolagen, och har i ringa utsträckning stött projekt som främjat utbildning, kultur, sjukvård etc. Enligt motionärernas uppfattning skulle ett deltagande i IDB innebära ett stöd till diktaturregimerna i Sydamerika.

Utskottet

De aktuella motionernas avstyrkan av svenskt medlemskap motiveras i stor utsträckning av utrikespolitiska eller biståndspolitiska skäl. I vissa motioner framhålls särskilt den odemokratiska karaktären hos många regimer i Latinamerika. I flera av dem erinras om bankens uppbyggnadsstruktur och röstningsregler som ger USA ett dominerande inflytande på besluten. Några av dem betonar att bankens låneverksamhet i alltför hög grad är inriktad på de rikare länderna i regionen och i alltför liten utsträckning på sociala utvecklingsprojekt i mottagarländerna.

Dessa omständigheter berörs även i propositionen och i den bakomliggande departementspromemorian. Det föreliggande förslaget har emellertid inte sin grund i biståndspolitiska överväganden. Det är i stället helt motiverat av exportskäl. Avsikten är att medlemskapet skall finansieras med medel för exportfrämjande åtgärder under handelsdepartementets huvudtitel i statsbudgeten och inte med biståndsanslagen.

Förslaget att Sverige skall inleda förhandlingar om medlemskap i IDB

ingår som ett led i en serie planerade åtgärder som samtliga syftar till att främja svensk exportverksamhet på u-landsmarknader, däribland i Latinamerika. De åtgärder som planerats har dessutom sin särskilda utgångspunkt i den bekymmersamma situation som vårt land f. n. befinner sig i när det gäller utrikeshandelns utveckling och vår betalningsbalans gentemot omvärlden. Vårt land är i större utsträckning än de flesta länder beroende av sin export. Detta betyder i sin tur att sysselsättningsnivån i landet i hög grad är avhängig av möjligheterna att utomlands finna avsättning för svenska varor och tjänster.

Latinamerika utgör sedan länge en betydande avsättningsmarknad för svensk export. De uppgifter som lämnas i propositionen om omfattningen av IDB:s låneverksamhet och om de nya reglerna för upphandling i samband med IDB-krediterna gör det uppenbart att svensk export skulle lida väsentligt avbräck om vi valde att ställa oss utanför medlemskap. Sverige är ett av de mycket få länder i Västeuropa som ännu inte förvärvat medlemskap i IDB. Vårt land är därmed tills vidare utestängt från möjligheten att delta i en anbudskonkurrens som gäller upphandling till projekt av ett mycket stort sammanlagt värde. Många av dessa projekt avser sektorer där svenska företag bedöms ha goda förutsättningar att göra sig gällande.

Tanken på svenskt medlemskap i IDB har tidigare prövats främst från biståndspolitiska utgångspunkter men då avvisats bl. a. därför att bankens utlåningspolitik inte befunnits motsvara de stränga krav som normalt uppställs inom den svenska biståndsverksamheten. Därvid har avseende även fästs vid bankens röstningsregler, vid dess övervägande satsning på rikare länder i regionen och vid dess alltför låga prioritering av socialt motiverade investeringar. Biståndsminister Ullsten berörde dessa omständigheter i ett svar på en fråga i riksdagen den 17 december i fjol men erinrade samtidigt om att bidrag till IDB ur biståndsanslagen heller inte hade aktualiserats i den departementspromemoria om exportfrämjande åtgärder som ligger till grund för den proposition som nu behandlas. I SIDA:s remissyttrande den 17 januari i år över samma promemoria uttalades att styrelsen inte funnit att biståndspolitiska överväganden motiverade ett svenskt medlemskap i IDB. SIDA förutsatte att ett sådant medlemskap, om det aktualiserades, inte skulle finansieras från biståndsanslagen. Som förut sagts, är detta heller inte avsikten med det förslag som nu framlagts.

Från strikt biståndspolitiska utgångspunkter har sålunda kritik tidigare riktats och kan kritik alljämt riktas mot vissa drag hos IDB och hos dess utlåningspolitik. Att det inte finns tillräckliga biståndspolitiska motiv för ett deltagande i banken är emellertid ingalunda liktydigt med att ett inträde i banken – av omsorg om vår export – skulle vara uteslutet av biståndspolitiska skäl. Banken och dess verksamhet uppvisar såväl positiva som negativa drag. De positiva dragen har inte bedömts tillräckligt starka för att med biståndsmedel finansiera ett inträde i banken. De negativa dragen är å andra sidan inte sådana att de utgör hinder för ett av exportskäl betingat

deltagande i banken. Även om Sverige i sin biståndsverksamhet önskar stödja framför allt de fattigaste u-länderna, har vi inget emot att bygga ut vårt handelspolitiska samarbete med alla typer av u-länder. Ett svenskt medlemskap i IDB får främst ses som en inträdesavgift avseende en betydelsefull och växande specialmarknad från vilken vi annars skulle vara utestängda.

Bankens verksamhet har varit inriktad framför allt på de rikare länderna i Latinamerika. Tendensen går dock mot en minskad andel för dessa länder och mot en ökad satsning på de fattigare länderna. Det kan vidare noteras att utlåningen till projekt inom den s. k. sociala infrastrukturen, dvs. utbildningsväsen, bostadsbyggande, vattenförsörjning och liknande, nu åter visar en ökande andel. Betydande vikt fästs vid jordbrukssektorn och landsbygdsutveckling i övrigt. Oavsett de formella röstningsreglerna inom banken, som bl. a. tillförsäkrar USA ett avgörande inflytande inom IDB:s specialfond, medför medlemskretsens vidgning till utomregionala länder otvivelaktigt att inflytandet över bankens verksamhet breddas. Vid bedömningen av banken bör även beaktas att den amerikanska kongressen antagit en lagändring som trädde i kraft för ca ett år sedan och som ålägger USA:s representant i IDB:s styrande organ att rösta mot lån till länder som systematiskt och grovt kränker de mänskliga rättigheterna med mindre lånen är avsedda för projekt som är till direkt nytta för behövande människor. Uttalanden av ledande företrädare för den nya amerikanska administrationen har ytterligare understrukt kravet på respekt för de mänskliga rättigheterna i detta och andra sammanhang.

Ett svenskt deltagande i IDB i syfte att främja svensk export innebär heller ingen ändring av vårt lands utrikespolitik eller dess målsättningar. Det innebär inget ställningstagande till skilda regimer i Latinamerika. Utskottet har i detta sammanhang noterat att flera andra alliansfria eller neutrala stater vunnit eller sökt medlemskap i banken. Åtskilliga av de västeuropeiska medlemsländerna jämte Canada har dessutom biståndspolitiska målsättningar som ligger de svenska nära.

Det är självklart att Sverige på samma sätt som förut kommer att ta avstånd från det förtryck som förekommer inom vissa av regionens länder – eller annorstädes – och ge sitt stöd åt en demokratisk utveckling i regionen liksom åt strävanden till ekonomisk och social utjämning. De möjligheter härtill som yppar sig inom IDB:s egen ram bör givetvis tas till vara. Utskottet fäster i detta sammanhang stor vikt vid uttalandet i propositionen att det bör vara en naturlig strävan för Sverige som medlem av IDB att eftersträva en ändring av röstningsreglerna samt att söka påverka bankens utlåningspolitik på sådant sätt att denna främjar en ekonomisk och social utveckling i låntagarländerna. Så sker också i samband med vårt deltagande i Världsbankens arbete.

Utskottet vill starkt understryka propositionens uttalande att det ter sig självklart att Sverige löpande prövar sin ställning i IDB genom att mycket noga följa utvecklingen.

Likaså bör Sverige liksom hittills ge humanitärt bistånd åt flyktingar och politiskt förföljda i Latinamerika och medverka till den internationella opinionsbildningen mot det förtryck som försiggår i exempelvis Chile. Utskottet knyter i detta sammanhang betydande förhoppningar till de uttalanden om de mänskliga rättigheterna som gjorts av den nya amerikanska statsledningen och som bl. a. riktats till vissa länder i Latinamerika.

Utskottet tillstyrker mot angivna bakgrund för sin del regeringens förslag om åtgärder för att vinna svenskt medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken och avstyrker följaktligen de i sammanhanget framförda motionsyrkandena.

Stockholm den 10 maj 1977

På utrikesutskottets vägnar
ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herr Hernelius (m), fru Lewén-Eliasson (s), herr förste vice talmannen Bengtson (c), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Åberg (fp), Göransson (s), Hellström (s), fru Sundberg (m), herrar Ericson i Örebro (s), Wirmark (fp), Örjes (c), fru Tillander (c) och herr Andersson i Gävle (s).

Avvikande mening

av fru Lewén-Eliasson, herrar Adamsson, Palm, Göransson, Hellström, Ericson i Örebro och Andersson i Gävle (samtliga s) som anser

att det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Dessa omständigheter" och på s. 8 slutar med "framförda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utrikesutskottet har i sitt yttrande att ta ställning till de utrikes- och biståndspolitiska frågor som propositionen aktualiserar. Även om regeringen markerar att förslaget att ansöka om svenskt medlemskap i IDB enbart är motiverat av exportskäl får en sådan åtgärd återverkningar på vår utrikespolitik och vår biståndspolitik. Det är därför anmärkningsvärt att propositionen inte behandlar frågan om svenskt medlemskap i IDB från utrikes- och biståndspolitiska utgångspunkter. Det är likaledes anmärkningsvärt att utskottets majoritet i sin prövning låtit allmänna exportprognoser bli styrande för utrikespolitiken i förhållande till Latinamerika.

Propositionen hävdar att ett svenskt medlemskap i IDB skulle ha gynnsamma effekter på sysselsättningen i vårt land. Självfallet har vårt lands ekonomiska stabilitet betydelse för våra möjligheter att bedriva en aktiv och oberoende utrikespolitik. Det är i detta sammanhang värt att notera

att LO avstyrker IDB-medlemskap och att TCO är ytterst kritisk mot förslaget. Vi utgår ifrån att de stora löntagarorganisationerna beaktat sysselsättningsaspekterna vid sin bedömning.

Sverige har drivit och måste även i fortsättningen driva handel med en rad länder vilkas politik och samhällssystem vi tar avstånd ifrån. En svensk anslutning till IDB kan dock inte ses som en rent handelspolitisk fråga. Det är här fråga om att Sverige som nation skulle aktivt ansluta sig till en internationell organisation. Svensk medverkan i en sådan internationell organisation bör bygga på en vilja att stödja organisationens verksamhet. Ett svenskt medlemskap i IDB skulle strida mot de värderingar som hittills har varit vägledande för vår utrikes- och u-landspolitik.

Huvuddelen av bankens resurser går till militärdiktaturer och andra förtryckarreger i Latinamerika. De rikare länderna dominerar. Brasilien är den största låntagaren, följd av Argentina. Det föreligger inte heller någon prioritering av sociala utvecklingsprojekt i mottagarländerna. Bankens utlåning till projekt avseende s. k. social infrastruktur (utbildning, bostäder, vattenförsörjning etc.) har, som utrikesutskottet påpekade förra året (UU1975/76:14), stadigt sjunkit. 1975 var låneandelen för dessa sektorer 16 % mot 19 % genomsnittligt under 1961-1975.

På grund av IDB:s procedurregler kommer Sverige inte att ha någon praktisk möjlighet att påverka besluten. Vi kommer inte att kunna förändra bankens utlåningspolitik på sådant sätt att den främjar en ekonomisk och social utjämning i låntagarländerna. Rösträtten för specialfonden är vidare utformad så att ett land, USA, har vetorätt beträffande besluten. Någon motsvarande regel finns inte i något annat mellanstatligt organ som Sverige tillhör. Sverige skulle i exekutivstyrelsen ingå i en ländergrupp på 7-8 länder, som måste avge sin röst samlat (block voting).

IDB:s huvudkontor ligger i Washington, och USA dominerar banken på ett sätt som torde vara unikt för en mellanstatlig organisation. Dominansen baseras dels på de formella beslutsreglerna, dels på att USA är den ojämförligt största bidragsgivaren. IDB kan därför sägas fungera som ett av instrumenten för USA:s Latinamerika-politik, vilket bl. a. avspeglades i attityden mot Chile under Allendes regeringsperiod och gentemot Cuba alltsedan bankens start 1959. Den vidgning av medlemskretsen som nu sker genomförs på ett sätt som inte förändrar USA:s dominans inom banken. För svensk del innebär den drastiska nedtrappingen av utvecklingssamarbetet med Cuba och en samtidig ansökan om medlemskap i IDB otvivelaktigt en förändring av vår utrikespolitik gentemot Latinamerika.

Trots att biståndsaspekterna inte sägs spela någon roll för beslutet att ansöka om svenskt medlemskap i banken har i olika sammanhang positiva biståndseffekter anförts som argument för IDB. Det har i allmänna ordalag hänvisats till att utlåningen nu mer än tidigare går till de allra fattigaste länderna. Det bör emellertid understrykas att ökningarna i första hand gått till länder vars regeringar i sin politik kraftigt missgynnar de fattigaste folkgrupperna.

Vi vill också erinra om att den nuvarande biståndsministern så sent som den 17 december 1976 i riksdagen framhöll att IDB:s utlåningspolitik "mycket dåligt stämmer med riktlinjerna för det svenska utvecklingssamarbetet". Han sade därvid också att IDB inte har någon koncentration på de fattigaste u-länderna utan att huvuddelen av projekten hittills hört hemma i de rikaste länderna i Latinamerika. Enligt biståndsministern prioriteras inte de socialt motiverade investeringarna, och USA har vetorätt när det gäller utlåningsbeslut. Biståndsministern konstaterade att det knappast går att anföra några biståndspolitiska motiv för ett svenskt inträde i IDB.

Enligt vår mening äger de synpunkter som biståndsministern framförde i december 1976 giltighet också i dag. I januari i år skrev SIDA:s styrelse i sitt remissyttrande till handelsdepartementet att den "inte funnit att biståndspolitiska överväganden motiverar ett svenskt medlemskap i IDB".

Propositionens uttalande att regeringen avser att löpande pröva Sveriges ställning i IDB och mycket noga följa utvecklingen torde antyda möjligheten att Sverige någon gång i framtiden kan tänkas utträda ur IDB. Det är illusion att tro att Sverige – sedan vi en gång gått in i banken – skulle kunna dra sig ur, t. ex. av det skälet att president Carters försök att öka respekten för mänskliga rättigheter i latinamerikanska länder skulle bli utan framgång eller av det skälet att vi inte lyckas påverka bankens utlåningspolitik när det gäller fördelningen av pengar på projekt eller länder på det sätt vi skulle önskat. Löftet från regeringen att noga följa utvecklingen av bankens verksamhet har därför föga värde. Utskottet har heller inte kunnat få klarhet i vilka konsekvenserna av ett utträde skulle bli för vår handel och våra förbindelser i övrigt med de latinamerikanska länderna.

Vår slutsats blir sålunda mot angivna bakgrund att starka utrikespolitiska och biståndspolitiska skäl talar emot ett svenskt medlemskap i Interamerikanska utvecklingsbanken. Vi tillstyrker följaktligen de i sammanhanget framförda motionsyrkandena om avslag på propositionen i denna del.